

Simo Kivelä
Kälviä

Nurisal on kaupunki

Jos nykyajan koulukakaroilta kysythän että misä on Nurisal on kaupunki, niinei niillä oo asiasta harmajaa aavistusta. Kyllähän se ihte asiasa niin onki ettei sitä enään oookkaan, mutta ennen oli. Siitton Nurisalostaki tullu semmonen harvainvalta.

Minä koitan nyt olla teillä luusina ko lähethän ottahan selevää, misä ja minkälainen oli Nurisal on kaupunki. Ko kirkolta lähethän vanahalle Kannustiälle ja sitte käännythän Paskojantieälle ja painuthan menehen yhtä jalakaa friskisti kaheksan kilomeeteriä, nousthan Paskojan Uuvellemäelle. Siittä Herlevin Salmen ja Matin tuuvvan kohalta kääntyy tiä vasemmalle käelle, eikä siittä oo sitte ko kituin puoli kilomeeteriä ko tulee vasthan Paskaoja. Ja ko trumpusta menhän yli, olhanki jo Nurisal on kaupunkisa.

Nurisal on syntysanat on sanonnu Nuri-Tuamas. Soli rämpinny sakkins kans pitkin syjänmaita ja hakennu ihtellens asuinpaikkaa. Sitte soli tullu semmoselle matalalle mehtäsaarekhelle, josa oli ollu suuret nevat ympärillä. Soli kiivenny suurelle kivelte seisohon, kääntynny siinä hilijaa ympäri ja kahtonnu joka pualelle, sitte soli hypänny kivelte alas ja sanonnu akalle: - Tähän minä mökkini pykään ja nurin minä paan koko salon. Tuamas pykäs mökin ja kuakki rämehestä peltua, lisäänty ja täytti maata. Näin se Nurisalo synty.

Tämän vuosisajan alakupuoli oli sitä Nurisal on suuruven aikaa. Noli alunperin ne asukhaat pappilan torppareita mutta sitte net sai ne torpat omiks. Parhaillaans siälä oli asukhaita tosi kolokosti. Ruakakunnat oli suuria ja niitä tupiaki oli siinä mäellä kymmenkunta. Ko tiä menee halaki siittä keskikangasta ja tuvat oli kahen puolen tiätä, niin soli niinkö kaupunki. En tiäjä oliko niisä asukhaisa viälä sitä Nuri-Tuamhaan henkiä, eli mikä voima niihin ihmishin oli menny, mutta siälä asu kova kansa ja se henki siälä tuntuu pursuavan viäläki.

Soli Viitalan Antti, joka Nurisal on kaupunkiks julisti. Antti pruukas puhua aina Nurisal on kaupunkista. Vaikkei se niin kovin häävin kokonen kaupunki ollu niin tuntu, että siinäki oli silti kaks johtajaa. Antti oli tätysti toinen johtaja ja Nurisal on Pikku-Matti oli toinen. Ne oli korkialuakkasia ammattimiähiä kumpiki.

Antti oli pistämätön timperi, ja kyllä se sen tiäsi ihtekki, se pruukas sanua että hän panee puun "naimhan". Ko se teki parireekki, niin sillä oli semmonen oma osviitta siittä, minkälaiset net pitää olla. Se sano että reet pitää olla kleinit mutta silti puisevat. Antti kuluki aina Kokkolaa myäjen pytinkeillä. Aina misä oli vähänki vaativampi pytinkin teko, siälä Antti oli timperinä ko se osas lukia piirustuksia, joskus paremmin ko pykmestarit. Kerranki ko Kokkolasa timprathin sitä osuuskaupun putiikia, joka on siinä Isonkajun ja Tehtaankajun nurkasa, oli Antille ja pykmestarille tullu kova riita siittä, mitä niisä piirrustuksisa oikein seisoo. Sitte insinööri oli sen ratkassu ja Antti oli ollu oikiasa. Sillon Antti oli riemastunnu ja ko soli sen pykmestarin nähänny, soli heti huutannu silleettä: -"Kuuleppas paskahousu, olippas vääräsä."

Soli se Antti sen sortin äijä, että se tohti sanua asian halaki vasten naamaa, siälä sai olla toisella pualella kuka tykkäs. Kerran oli Paskojan Sepäntuvasa ollu maamiässeuran tupailta ja siälä oli akronoomi Oskari Herttua pitännny puhetta ja sanonnu, että markariini on jopa parempaa ko voi. Sillon Antti oli tempassu penkiltä ylös ja kesken Herttuan puheen huutannu että tupa oli raikunnu: "Kuuleppas Herttua, nyt oot vääräsä."

Sitten vanhempana miähenä Antti kuluki hevosella kalankaupalla. Sen akka, Fiia, oli Ruahtalolta, Nissilästä, Paatti-Topon tyttö. Sille oli tuttuja ne Ruahtalon kalamiähet ja se sai niiltä ostaa kaloja ko ne aamuin tuli pyyjyksiltä Rytikarin ranthan. Kerran Antti oli tulosa kalakuarman kans ja myi tullesans Uuvenpaikan emännälle kaloja. Ruustiina Kaukovaara oli nähänny klasista, että Antti on tulosa ja tryykäs astian kans trenkituvan krintille ojottahan ko Antti tulee. Antti ei kerijenny viälä seisottaa hevosta ko ruustiina jo meni ja nosti peittua

kalaloojan päältä ja kysy että onko Viitalalla myydä kaloja? Antti käänsi peiton takasi, pani toisen silimän kiinni, kahto toisella silimällä ruustinnaa päin naamaa ja sano: "Jasoo, vanin kaloja". Ruustiina änkötti että niin, niin, onko Viitalalla myydä kaloja. Antti sano vain lyhyvästi ja tympiästi ettei oo kaloja. Mutta ruustiina ei antannu perähän, se meni likemmäks kärryjä ja sano että onhan Viitalalla kaloja, meni ja nosti toisen kerran peittua. Sillon Antti pyhkäsi ruustiinan käjen pois, käänsi peiton takasi ja sano ruustiinalle: "Kuuleppas, son oiken huano tyyli, mennä kopaahan ihmisten kärryille". Antti löi suihtilla Pekua pershelle, hyppäs kärryille ja huusi mennesääns ettei oo kaloja, Nissin akat on tilaanu kaikki. Semmonen poika se oli Antti ja palijon muutaki. Eikä ne kauvvoks omenat puusta pujonnu. Niistä Antin ja Fiian kakaroista tuli kaikista tekeviä ihmisiä, kraatareita, muurmestareita, nikkareita ja mitä kaikki niistä tulikaan. Kallesta oiken taijemaalari ja pelimanni.

Sitte se Nurisalon kaupunkin toinen johtaja oli Matti Leanteri Nurisalo. Nurisalon Pikku-Matiks sitä sanothin ko soli kooltaans oiken pikkunen miäs. Mutta vaikka soli piäni miäs niin tevat oli isoja.

Matti oli korimestari. Se teki Käläviän akoille lapsenkorit, pyykkikorit, lokkikorit, mariakorit, vihkkorit ja mitä niitä nyt huushollisa ja navetan pualella tarvithin.

Kerran Matti oli tehenny korin joka oli pitäny vettä. Soli viänny sen korin sinne Paskaojan varthen ja pannu siihen vettä, nostannu sitten pääns päälle ja kantannu kotia. Siälton ainaki parisataa sylvää Matintuphan, siältä ojanvarresta ja ko Veera, Matin tyttö, oli nostannu alas sen korin, niin soli sanonnu että kaks noloppua oli Matin olokapäällä.

Soli Matti semmonen miäs, vaikka oli piäni, että se pani isommakki miähet hilijaseks.. Se kävi kans nuarra miässä Ameriikasa. Soli Utahin valtiosa Jurikan kaupunkisa, ko tuli saluunasa tappelu. Siäloli yks irlantilainen ruvennu riahuhun eikä sille ollu kukaan saannu minkäänlaista keinua, sillon Matti oli menny ja tarrannu sitä äijää niskasta ja persehankurasta kiinni ja troivannu kohti ovia. Soli se äijä lentänny seittemän oven läpi ja viiminen ovi ollu sisälleppäin aukiava. Ja kyllä se Matti pani Suamesaki muut miähet hilijaseks. Soli 1949 kesä ko meillä oli pärekatto talakoukset. Sillon rupes saamhan nauvoja, että pysty kattahan. Navetan pohojapuualle tehthin uusi pärekatto. Matti sattu olehen meillä koreja tekemäsä ja seki meni katolle kattahan, ko ne sai harijalauvvat kiinni, Matti meni sesohon kahen reisin harijalle, trattas harijalauvvoista kiinni ja paino pään harijaa vasten ja potkasi jalat pysthön. Siinä se sitten pikkusen aikaa potki jalat ilimasa ja miähet siso viäresä ja siunasivat eikä kukaan tuumannukkaan pystyä samahan. Sitte se tempasi siittä jaloilleens ja sano miähille että ko hän panee päreknipun persheen alle ja antaa mennä niin tettä kerkiä tekehen viälä mitään ko minä oon jo alahalla. Sitä haastetta ei miähet ottannu vasthan vaikka Matti oli sillon jo seittemänkymmenen kolomen.

Se pitää paikkaans mitä se Matti oli yhelle jätkälle sanonnu. Matti oli istunnu tuvan laattialla jalakains päällä ja tehenny koria, ko oli tullu tuphan joku reisumiäs, kahtonnu siinä Mattia ja sanonnu sitte että mikäs siihen on miähen katkassu. Matti oli tempassu jalavoilleens, puukko kourasa ja sanonnu että, "en tiäjä mutta parempipää on jäännny".

Iita oli Matin emäntä. Soli Syvältäjärveltä kotosin. Noli ollu pappilasa piikana ja trenkinä ja siälä joutunheet samahan vasikkakethan ja siittä soli sitten lähtenny. Noli ensiks pappilasa pehtoorinaki ennenkö muuttivat Nurisalon torphan.

Soli se Iitaki näpiä ihiminen. Se pruukas käyvvä jalakapatikasa kirkonkyläsä ja mennen tullen tikkas koko välin eikä se tahtia haitannu yhtään.

Siinä kaupunkin valtakajun varresa asu omasa tuvasa, Mykkä-Aatoltti. Soli Pikku-Matin veli ja soli kuuromykkä. Se ejusti kaupunkin "piänteollisuutta". Sillonko minäki olin klupu, oli varma että jos vain vähäki jakso olla ihmisisiks, sai joulupukilta Aatoltin tekemän puuhevoson. Sillä hommalla se Aatoltti ihteens elätti, ihte se niitä kuluki kaupallaki.

Sitte siälä kaupunkisa asu Petta ja Miika. Noli sisaruksia ja niilloli semmonen oiken pikkunen mökki siinä oikialla käjellä ko tulhan Nurisalohon. Petta oli oiken huano jalakanen, niin ettei se

pystynny panehen oikioita kenkiä ollenkaan jalakhoins, silloli vain semmoset pehemiät tössyrät jolla se hissutti menehen. Ihteens se Pettaki elätti. Se tikkas ihmisten kakaroille sukkaa ja tikkatröijyjä, karttas villoja ja keheräs ne langoiks. Kova miäs se oli Miikaki, vaikka sitä ihmiset sano Tuhunu-Miikaks. Se pruukas se Miika aina kirkonkyläreisulla käyvä meillä puukkuu hivomasa, ko se pelekäs Ottontuvan koiraa. Se pruukas se Turre tryykätä siältä kuistin nurkalta ko se näki ko Miika tuli. Siinä net sitte haukku molemmat toisiaans muttei net kumpikaan tohtinnu toishiins koskia vaikka Miika oli päättänny, että hän vielä kahtoo, mitä se rakki on syänny, sillä se sitä puukkuaki aina hivo.

Niisä on tämän kaupunkin ihmisisä tuan yrittämisen ja osaamisen hengen lisäksi kolomaski henki, joka niihin on puhallettu joka ainuahan ja se henki niisä elää parantumattomana sukupolovesta toishen. Se henki on urheiluhenki. Joka talosa on urheiltu eikä tuloksia oo tarvinnu hävetä. Ko Pikku-Matti oli Muolaasa kirkkoherra Ingmanilla pehtuurina, silloli hyppyrin vauhtirata kirkkotarhan kiviaijan päällä ja siitä se nakkautti järvenjälle. Ko rovasti saarnastoolista sano että Matti hyppää, niin kirkkoväki jäi kahtohon ja ko Matti tempasi siitä kiviaijan nokalta, se troivas menehen sinne järven jälle liki kolomekkymmentä syltää, niin että vain pikkusen housunperse kraappas lumehen. Pääurheilulaji onki ollu aina hihto. Ko Pikku-Matin Kalle voitti Kokkolan kisoisa pikamatkan, kellomiähet luuli että heille on tullu erehys ko kaikki nimimiäheikki oli tullu jo maalhin ja aina vain Kallella oli paras aika. Noli ruvennu kovin molottahan ruotsi päälle että "mikä mies se teme Nurisalo on ko se aina vain johta". Matti oli kävelly vähä likemmäks ja sanonnu niille että "se on minun poikani".

Nämä Nurisalon kaupunkin hihtomiähet on ollukki sitte semmosia miähiä nettä neij oo suksipooleja tarvinnu. Net hihti kaikki omatekosilla suksilla, niin Kalle ko Veheniäisen pojakki, Väinö ja Oskari. Väinö taisi hihtää vielä -60 luvun alakupualellaki ja lophun asti omatekosilla suksilla. Ja ihte net teki Roomannin Villen pojakki, Pentti ja Paavo, sukset alleens, ko net kilipahihtoihin lähti. Ja kyllä soli sillon aikana sama ko nykyi että, aviisusa seiso paksulla painomustheella että "Roimas voitti". Sitte oli vielä, että jos oli vaimoväjen sarija, niin kyllä siinä niin kävi että ne muut sai kahtua Roimaksen Lempin komiaa nutturaa takaa päin, oli se semmonen tyttö vaikkei se palijua prökkäilly.

No, sitte ko lumi sulas ja ilimat lämpes, niin ne rupes juaksehen ja pyäreilehen. Ja sama tahti, misä vain oli lusikoita javosa niin kyllä ne Nurisalon kaupunkin miähet siältä kaaphiins haki. Siinä Aleksintuvasa oli sitte suuri lauma poikia ja ne innostu suunnistuksesta. Monen miähen voimalla ne on leimannu karttoja aivan valtakunnan huipulla. Parantumaton tauti se on niilläki, son Vilijoki jo seittemänkymmenen miähiä ja aina vain on rastit hukasa ja nuarempaa polovia näkyt tulevan peräsä. Eikä se henki oo Nurisalosa muuttunnu, vaikka väki on muuttunnu ja vähenny. Urheiluhenki siälä asuu vieläki. Samat kulijheet niillon Roimaksen pojilla vieläki. Kyllä ne prenikat ja pokaalit käy pois hakemasa, olokhon sitte mikä urheilulaji tykkää. Ja Sepäntuvan Kaarinalla ja Joukolla sitä tuntuu olevan sitä Nuri-Tuamhaan henkiä vieläki. Ne on pannu nurin vielä senki mitä Tuamhaalta jäi. Navetanki tekivät semmosen että sitä ovat käynny ihimettelemäsä valtakunnan kaikilta laijoilta.

Nurisalon kaupunkia ei enään oo, mutta kova kansa siälä asuu vieläki.

Äs Koo